

Секція 3.

ОХОРОНА ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН

Гайдай А. О.*, Сиплива Н. О., Коляденко С. С.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна

**e-mail: gaidai-alla@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СОРТІВ РОСЛИН В УКРАЇНІ

Міністерство аграрної політики та продовольства України (далі – Компетентний орган) формує та реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин, шляхом приймання документів заявки на сорт рослин з метою набуття прав на нього. Основні функції, які покладені на Компетентний орган – це першочергове оцінювання нових сортів рослин для подальшого їх занесення до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр), здійснення державного контролю за набуттям прав на сорти рослин, забезпечення державного контролю та нагляду за збереженістю, проведення державної науково-технічної експертизи та ін.

Основним нормативно-правовим документом, яким керуються у сфері охорони прав на сорти рослин є Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положенням законодавства Європейського союзу» (далі – Закон), який набув чинності 10 червня 2023 року. Із набуттям чинності вищезазначеного Закону, суттєво змінилася реєстрація сортів рослин іноземного походження, які вже зареєстровані в Європейському Союзі (ЄС) чи Сполучених Штатах Америки (США), а саме, згідно статті 12 Закону Державна реєстрація сортів, зареєстрованих у державах-членах Європейського Союзу та/або в Сполучених Штатах Америки (далі – сорти, зареєстровані в ЄС та/або США), на вимогу заявника здійснюється без проведення кваліфікаційної експертизи. Підтвердженням реєстрації даного сорту в ЄС та/або США є відомості загального переліку (каталогу) сортів ЄС та/або відомості UPOV. Зазначені відомості отримуються Компетентним органом самостійно та не потребують додаткового підтвердження заявником.

Основними перевагами реєстрації сортів рослин за спрощеною процедурою для іноземних компаній є те, що сорт реєструється без проведен-

ня кваліфікаційної експертизи та в 15 денний строк з дня надсилання повідомлення про позитивні результати розгляду заявки та сплати відповідного збору, приймається рішення про державну реєстрацію сорту.

Слід зазначити, що при поданні заявки про визнання прав на сорт (далі – Заявка), згідно статті 12 Закону можуть набуватися такі види права на сорт рослин:

- майнове право на поширення сорту, що засвідчується державною реєстрацією сорту, зареєстрованого в державах-членах Європейського Союзу та/або в Сполучених Штатах Америки;

- особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт, засвідчені державною реєстрацією (права автора сорту).

Якщо заявник має намір на це й же сорт набути майнові права інтелектуальної власності, що засвідчуються патентом на сорт рослин, слід окремо подати Заявку, згідно встановленої форми Компетентним органом. Кваліфікаційна експертиза на відмінність, однорідність та стабільність для таких сортів є обов'язковою.

Під час розгляду заявки експерт перевіряє оформлення документів на відповідність встановленим вимогам законодавства та інформацію, яка міститься у базі UPOV та наявність опису сорту, який оформляється у довільній формі, і в подальшому розміщується в Офіційному виданні Компетентного органу.

До Компетентного органу в період з 10.06.2023 по теперішній час було подано 406 нових заявок. Серед них значну кількість становлять сорти овочевих культур – 24% (61 сорт) та кукурудзи звичайної – 19% (58 сортів), решту: зернові – 14% (39 сортів), ріпак – 12% (34 сорти), буряк цукровий – 10% (20 сортів), соняшник однорічний – 8% (17 сортів), соя культурна – 6% (12 сортів), плодово-ягідні – 3% та інші – 7%.

Слід відзначити, що вимоги статті 12 Закону, також розповсюджуються і на сорти, які вже були подані раніше та знаходяться на етапі проходження кваліфікаційної експертизи (1–3 років випробування). Для прискореного прийняття рішення про державну реєстрацію такого сорту з метою отримання майнового права на поширення, достатнім є надання заявником клопотання та сплата відповідного збору. На підставі вищезазначених вимог було прийнято рішення про державну реєстрацію по 394 сортах.

Серед основних іноземних компаній, які зареєстрували сорти зернових культур, кукурудзи, соняшнику, ріпаку, за спрощеною процедурою слід зазначити такі компанії: «Кортева Агрісаєнс Україна» (79 сортів), ЛІМАГРЕЙН ЮРОП (75 сортів), Лідеа Франсе САС (62 сорти), РАЖТ 2н (43 сорти), Сингента Кроп Протекшн АГ (27 сортів), Монсанто Технолоджі ЛТД (37 сортів), КВС ЗААТ СЕ та Ко. КГаА (28 сортів), МАС СІДС (17 сортів). Серед овочевих компаній лідерами є САКАТА ВЕДЖЕТЕБЛЗ ЄУРОП С.А.С. (31 сорт), Монсанто Веджітбл ІП Менеджмент Б.В. (10 сортів), Бейо Заден Б.В. (7 сортів), Рійк Цваан Заадтеелт ен Заадхандел Б.В. (6 сортів).

Таким чином, за невеликий проміжок часу Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні було оновлено 806 новими сортами іноземної селекції без проведення кваліфікаційної експертизи. Відсутність інформації про господарсько-цінні ознаки сорту, їх адаптивність до умов вирощування на території нашої держави може негативно вплинути на отримання запланованого урожаю відповідної якості.